

Dohoda o Pláne boja proti rakovine spôsobenej HPV na Slovensku

V zmysle Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky, v ktorom sa vláda SR zaväzuje podporovať zdravie a prevenciu vo všetkých verejných politikách, predkladajú Ministerstvu zdravotníctva SR dole podpísaní zástupcovia zdravotníckeho sektora, patientskych organizácií a odborných spoločností dohodu o spolupráci v oblasti boja proti rakovine spôsobenej ľudským papilomavírusom (HPV) na Slovensku.

HPV je infekcia, s ktorou sa stretne väčšina slovenskej populácie. Spôsobuje až 5 % onkologických ochorení,¹ pričom najčastejšie ide o karcinómy krčka maternice, análneho otvoru, vagíny, ale napríklad aj hrtanu. Len samotná rakovina krčka maternice spôsobená vírusom HPV je druhá najčastejšia rakovina u žien na Slovensku vo veku 0–44 rokov,² pričom denne je toto ochorenie diagnostikované približne 2 ženám a takmer 200 žien na túto diagnózu v roku 2020 zomrelo.³ Príklady z viacerých krajín, najnovšie z Veľkej Británie, ukazujú, že by to tak byť nemuselo. Podľa aktuálnej štúdie britských vedcov, u dievčat, ktoré boli vo veku 12–13 rokov očkované proti HPV, bol zaznamenaný až o 87 % nižší výskyt rakoviny krčka maternice v porovnaní s neočkovanými rovesníčkami.⁴ Aj v tomto prípade sa tak potvrdilo, že realizácia preventívnych programov zameraných na očkovanie dievčat aj chlapcov je tá správna cesta.

CIELENÁ PREVENCIA

Preventívne programy v oblasti onkológie potrebujú jasnú a konzistentnú stratégiu. Obzvlášť sa to týka ochorení spôsobených HPV, ktoré sa vyznačujú vysokou mierou preventability. Naším cieľom, ktorý je aj v súlade s Európskym plánom na boj proti rakovine, je rozšírenie vakcinácie dievčat v cieľovej populácii najmenej na 90 %, ako aj výrazné zvýšenie zaočkovanosti chlapcov do roku 2030. V tejto súvislosti treba dodať, že miera zaočkovanosti proti HPV na úrovni 15 % je na Slovensku výrazne nižšia ako je tomu v okolitých krajinách.⁵ Napríklad v ČR je zaočkovaných 60 % dievčat a 30 % chlapcov. V Rakúsku⁶ je podiel zaočkovaných dievčat rovnako 60 % a chlapcov až 40 %. Najvyšší podiel zaočkovaných dievčat je v Maďarsku, a to až na úrovni 80 %.⁷

Program skríningu rakoviny krčka maternice, ktorý spustilo Ministerstvo zdravotníctva v spolupráci so zdravotnými poisťovňami a Ligou proti rakovine tento rok, je významným krokom k cieľnému zlepšovaniu prevencie rakoviny krčka maternice na Slovensku. Popri skrínigových programoch je prevencia onkologických ochorení spôsobených HPV postavená predovšetkým na očkovaní. Potvrdzujú to výsledky viacerých štúdií popredných vedeckých inštitútov a odborných spoločností.

-
1. Čo je HPV, ako súvisí s rakovinou krčka maternice a ako sa môžeme chrániť? (2021). Dostupné na: <https://lekar.sk/clanok/co-je-hpv-ako-suvisi-s-rakovinou-krcka-maternice-a-ako-sa-mozeme-chronit>
 2. <https://ecis.jrc.ec.europa.eu; Verzia databázy. 2.12.2021>.
 3. Odštartoval skrínig karcinómu krčka maternice. (2021). Dostupné na: <https://www.Health.Gov.Sk/Clanok?Odstartoval-Skrinig-Karcinomu-Krcka-Maternice-2021>. <https://www.health.gov.sk/Clanok?odstartoval-skrinig-karcinomu-krcka-maternice-2021>
 4. Falcaro M, Castañón A, Ndlela B, Checchi M, Soldan K, Lopez-Bernal J, Elliss-Brookes L, Sasieni P. The effects of the national HPV vaccination programme in England, UK, on cervical cancer and grade 3 cervical intraepithelial neoplasia incidence: a register-based observational study. *Lancet*. 2021 Nov 3;50140-6736(21)02178-4. doi: 10.1016/S0140-6736(21)02178-4.
 5. Vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania v Slovenskej republike k 31.08.2019, https://www.uvzsr.sk/docs/info/ockovanie/Vyhodnotenie_administrativnej_kontroly_ockovania_v_SR_k_31082019.pdf
 6. Bonanni P. et al., The status of human papillomavirus vaccination recommendation, funding, and coverage in WHO Europe countries (2018–2019), *EXPERT REVIEW OF VACCINES*, <https://doi.org/10.1080/14760584.2020.1858057>
 7. N.-H. Nguyen-Huu et al., Human papillomavirus vaccination coverage, policies, and practical implementation across Europe, *Vaccine* 38 (2020) 1315–1331, <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2019.11.081>

Navrhované riešenia:

1. Zvyšovanie zaočkovanosti: Popri projekte skríningu rakoviny krčka maternice by bolo žiaduce realizovať aj špeciálny program očkovania detí proti HPV. Podobne ako dnes zdravotné poisťovne pozývajú ženy na potrebné gynekologické vyšetrenie, by mohli pozývať na očkovanie aj deti v príslušnom veku.

2. Zlepšenie dostupnosti očkovania: Predpokladom pre lepšiu dostupnosť očkovania proti HPV je v prvom rade dostupnosť vakcín. Treba preto zabezpečiť dostupné bezdoplatkové vakcíny. Súbežne je žiaduce začať praktickú diskusiu o tom, akým spôsobom vieme využiť skúsenosti zo zahraničných očkovacích programov, alebo aj z iných oblastí manažmentu očkovania na Slovensku a preniesť ich do zlepšenia dostupnosti očkovania proti HPV.

3. Účinné vzdelávanie a budovanie povedomia o rizikách spojených s HPV: Vzhľadom na súčasnú nepriaznivú situáciu je potrebné realizovať cieľenú a intenzívnu kampaň vedenú Ministerstvom zdravotníctva v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu, so zapojením zdravotných poisťovní, patientskych organizácií, odborných spoločností, VÚC, ako aj Národného onkologického inštitútu. Edukácia a zvyšovanie povedomia by sa mali zameriavať priamo na študentov vyšších ročníkov gymnázií a rodičov študentov nižších ročníkov.

4. Dostatočné financovanie: Ak chceme výrazne znížiť až eliminovať výskyt onkologických ochorení spôsobených HPV v populácii, je potrebné zabezpečiť dostatočné financovanie, špeciálne určené na prevenciu a preventívne programy. Slovensko by malo zvážiť aj možnosť využitia európskych fondov alokovaných pre členské krajiny špecificky za účelom zvýšenia zaočkovanosti proti HPV a eliminácie rakovín spôsobených týmto vírusom.

5. Dostupné kvalitné dáta: Manažment jednotlivých projektov zameraných na prevenciu musí byť postavený na merateľných cieľoch a kvalitnom zbere dát. Za týmto účelom je potrebné vypracovať odporúčania týkajúce sa priebežného monitorovania a transparentného vyhodnocovania údajov o zaočkovanosti, ako aj dlhodobých epidemiologických dát.

Kľúčom k dosiahnutiu stanovených cieľov je systematický a transparentný dialóg všetkých zainteresovaných subjektov. Navrhujeme preto viesť vopred plánované, konštruktívne a pravidelné diskusie za účelom podpory a zlepšovania riešení vedúcich k úspešnému boju proti rakovine spôsobenej HPV na Slovensku.

Iniciátori:

Slovenská spoločnosť primárnej pediatrickej starostlivosti

Slovenská spoločnosť alergológie a klinickej imunológie

Ostatní oslovení signatári:

Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť

Slovenská gynekologicko-pôrodnická spoločnosť

Slovenská onkologická spoločnosť

Asociácia zdravotných poisťovní SR

Slovenská lekárska komora

Asociácia na ochranu práv pacientov SR

Liga proti rakovine

NIE Rakovine

Všeobecná zdravotná poisťovňa

Dôvera zdravotná poisťovňa

Union zdravotná poisťovňa

Národný onkologický inštitút

Únia miest Slovenska